

Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2022, sp. zn. 31 Cdo 1622/2021, ECLI:CZ:NS:2022:31.CDO.1622.2021.1

Číslo: 75/2022

Právní věta:

Vyzval-li soud prvního stupně dovolatele ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů (ve spojení s § 3 odst. 2 uvedeného zákona) k úhradě soudního poplatku za dovolání ve lhůtě 15 dnů počítané od doručení usnesení (výzvy), nemá na běh této lhůty žádný vliv skutečnost, že usnesení nabylo právní moci (ve spojení s rozhodnutím o námitkách dle § 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb. ve znění pozdějších předpisů) až po uplynutí této lhůty.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.01.2022

Spisová značka: 31 Cdo 1622/2021

Číslo rozhodnutí: 75

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení velkého senátu

Hesla: Lhůty, Poplatky soudní, Právní moc rozhodnutí

Předpisy: § 3 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb.

§ 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb.

§ 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozhodnutí překonaná rozhodnutím velkého senátu:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#)

Související judikatura:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. [30 Cdo 825/2019](#), uveřejněné pod číslem 1/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2012, sp. zn. [29 Cdo 242/2012](#), uveřejněné pod číslem 88/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. [30 Cdo 870/2019](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. srpna 2020, sp. zn. 19 Co 132/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 11. 2019, č. j. 19 Co 307/2019-261, k odvolání žalobce potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 3. 2019, č. j. 12 C 289/2016-202, jímž byla zamítnuta žaloba, kterou se žalobce domáhal vyloučení označených nemovitých věcí z exekuce „nařízené Obvodním soudem pro Prahu 4 dne 27. 8. 2015, č. j. 67 EXE 3358/2015-13“ k návrhu žalované jako oprávněné proti žalobci jako povinnému. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dne 3. 2. 2020 dovolání. Poté, kdy byla věc soudem prvního stupně předložena dovolacímu soudu, byla dne 12. 3. 2020 vrácena předkládajícímu soudu s tím, že je třeba (mimo jiné) vyzvat žalobce k zaplacení soudního poplatku za dovolání, neboť osvobození od soudních poplatků přiznané žalobci usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 30. 8. 2019, č. j. 12 C 289/2016-252, se nevztahuje na dovolací řízení.

2. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, vydaným asistentem soudce, byl žalobce vyzván k zaplacení soudního poplatku za dovolání ve výši 14 000 Kč do 15 dnů od doručení tohoto usnesení. Usnesení obsahuje poučení, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude dovolací řízení zastaveno, že proti usnesení není odvolání přípustné a že námitky lze podat do 15 dnů ode dne jeho doručení. Na závěr je připojeno upozornění, že účastník může podat návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků. Usnesení bylo doručeno zástupci žalobce dne 18. 3. 2020 a dne 23. 3. 2020 podal proti němu žalobce námitky. O námitkách bylo rozhodnuto usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293, jímž bylo usnesení vydané asistentem soudce potvrzeno; usnesení nabylo právní moci dne 1. 4. 2020, kdy je obvodní soud doručil zástupci žalobce. Žalobce podal dne 6. 4. 2020 návrh na přiznání osvobození od soudního poplatku pro účely dovolacího řízení.

3. Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 7. 4. 2020, č. j. 12 C 289/2016-300, zastavil dovolací řízení a rozhodl o povinnosti žalobce zaplatit žalované náhradu nákladů dovolacího řízení ve výši 2 178 Kč. Rozhodnutí odůvodnil tím, že lhůta pro zaplacení soudního poplatku uplynula marně dne 2. 4. 2020 a že žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení až dne 6. 4. 2020, přestože byl usnesením ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293, upozorněn na „nesprávnost své domněnky o trvání osvobození od soudních poplatků také pro dovolací řízení“ již dne 1. 4. 2020 (kdy mu bylo toto usnesení doručeno).

4. K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 11. 8. 2020, č. j. 19 Co 132/2020-317, potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud neshledal důvodnou námitku žalobce, že lhůta k zaplacení soudního poplatku nemohla uplynout dříve, než rozhodnutí s výzvou k jeho zaplacení nabylo právní moci. Lhůta k zaplacení soudního poplatku byla stanovena od doručení usnesení a nebyla vázána na jeho právní moc. Námitky žalobce neměly vliv na běh lhůty k zaplacení soudního poplatku; kdyby byly shledány důvodnými, mohly by pouze zabránit nepříznivému důsledku nezaplacení soudního poplatku.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu v části, v níž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení dovolacího řízení, podal žalobce dovolání. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu záviselo na řešení otázky procesního práva, která dosud nebyla vyřešena v rozhodování dovolacího soudu. Žalobce dovozuje, že bylo-li mu usnesení, jímž bylo rozhodnuto o jeho námitkách proti usnesení obsahujícímu výzvu k zaplacení soudních poplatků, doručeno dne 1. 4. 2020, pak lhůta k úhradě soudního poplatku, případně k podání návrhu na osvobození od soudních poplatků pro účely dovolacího řízení, počala běžet ode dne 2. 4. 2020. Za nesprávný považuje závěr odvolacího soudu, že námitky neměly vliv na běh lhůty k zaplacení soudního poplatku. Žalobce byl vyzván buď k úhradě soudního poplatku, nebo k podání námitek, považuje-li výzvu k zaplacení za nesprávnou. Dovolatel dále namítá, že součástí námitek byla právě i žádost o osvobození od soudních poplatků. Dovolání uzavírá výkladem § 11a zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, z něhož dovozuje, že přiznání osvobození od soudních poplatků platí i pro dovolací řízení, přičemž však dovolatel osvobozený od soudních poplatků je povinen soudní poplatek uhradit v případě, je-li jeho dovolání odmítnuto pro nepřípustnost podle § 238 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“); z tohoto důvodu podal návrh na zrušení usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293, o kterém však dosud nebylo rozhodnuto. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud změnil usnesení odvolacího soudu tak, že dovolací řízení se nezastavuje.

III. Přípustnost dovolání

6. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

7. Tříčlenný senát č. 21, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení dovoláním předestřené právní otázky (otázky běhu lhůty k zaplacení soudního poplatku na základě výzvy obsažené v usnesení, jež vydal asistent soudce) k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#). Proto tříčlenný senát č. 21 rozhodl jednomyslně o postoupení věci [podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů] k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

8. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a napadené rozhodnutí závisí na dovolacím soudem vyřešené otázce procesního práva (uvedené v odstavci [7]), která má být dovolacím soudem posouzena jinak.

IV. Důvodnost dovolání

9. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobce není opodstatněné.

10. Podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, v aktuálním znění účinném od 30. 9. 2017 (pro věc rozhodném), nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.

11. Současné znění ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích je výsledkem snahy zákonodárce o snížení administrativní zátěže soudů s tím, že ochrana účastníka je dostatečně zabezpečena již existencí výzvy k dodatečnému splnění poplatkové povinnosti ve lhůtě, jejíž pravidelná délka je stanovena zákonem, přičemž bez významu má být zaplacení poplatku po uplynutí této lhůty (srov. důvodovou zprávu k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 296/2017 Sb., dostupnou veřejnosti např. na www.psp.cz, rok 2016, tisk č. 987). Následně rozhodovací praxe dovolacího soudu dovodila, že má-li účastník řízení v úmyslu požádat o osvobození od soudních poplatků, musí tak učinit nejpozději posledního dne lhůty stanovené soudem pro zaplacení soudního poplatku. V opačném případě nemá soud jinou možnost, než řízení zastavit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. [30 Cdo 825/2019](#), uveřejněné pod číslem 1/2020 Sb. rozh. obč.; proti němu podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. [I. ÚS 2021/19](#)). Rozhodovací praxe dovolacího soudu je ustálena rovněž v závěru, že usnesení, jímž bylo za řízení před soudem prvního stupně přiznáno účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, platí jen do pravomocného skončení řízení; na dovolací řízení se nevztahuje (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2012, sp. zn. [29 Cdo 242/2012](#), uveřejněné pod číslem 88/2012 Sb. rozh. obč.). Opačný závěr nelze dovozovat ani z § 11a zákona o soudních poplatcích, v němž se „osvobozením podle rozhodnutí předsedy senátu o přiznání osvobození od soudních poplatků“, které se neuplatní, je-li dovolání odmítnuto pro nepřipustnost podle § 238 o. s. ř., rozumí osvobození od soudních poplatků přiznané podle § 138 o. s. ř. pro dovolací řízení, a nikoliv osvobození přiznané v řízení u soudu prvního stupně, popřípadě u odvolacího soudu, které by se – v případě, že by dovolání nebylo odmítnuto pro nepřipustnost podle § 238 o. s. ř. – vztahovalo i na dovolací řízení.

12. Asistent soudce je oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem pro vyšší soudní úředníky; na jeho postavení se přiměřeně použijí ustanovení upravující postavení vyšších soudních úředníků (§ 36a odst. 5 zákona o soudech a soudcích). Proti rozhodnutí vydanému vyšším soudním úředníkem v občanském soudním řízení nebo soudním řízení správním, proti němuž nelze podat odvolání, odpor nebo námitky podle občanského soudního řádu, může účastník řízení podat námitky do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení. V námitkách nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy. O těchto námitkách rozhodne předseda senátu, který rozhodnutí vydané vyšším soudním úředníkem bez jednání potvrdí nebo změní. Proti rozhodnutí předsedy senátu o námitkách, o odmítnutí námitek nebo o zastavení námitkového řízení, není odvolání přípustné. Doručené rozhodnutí vyššího soudního úředníka, proti kterému již není možné podat námitky, je v právní moci. Není-li v zákoně č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vyšších soudních úřednících“), stanoveno jinak, použijí se na námitkové řízení ustanovení upravující odvolání podle občanského soudního řádu obdobně (§ 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících).

13. Podle ustanovení § 171 odst. 1 o. s. ř. lhůta k plnění počíná běžet od doručení usnesení; jejím uplynutím je usnesení vykonatelné. Je-li usnesení podle zákona nebo podle rozhodnutí soudu vykonatelné až po právní moci, běží lhůta k plnění až od právní moci usnesení (§ 171 odst. 3 o. s. ř.).

14. Nejvyšší soud ve shora označeném usnesení sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#) dospěl k závěru, že „specifická situace (...) nastává, je-li usnesení, kterým je účastník vyzván k zaplacení soudního poplatku, vydáno vyšším soudním úředníkem. Je totiž nutné zohlednit, že proti takovému rozhodnutí je účastník řízení oprávněn podat námitky do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení ve

smyslu § 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících. (...). Z toho vyplývá, že pokud je stanovena lhůta ke splnění procesní povinnosti rozhodnutím vydaným vyšším soudním úředníkem, běží tato lhůta až ode dne právní moci takového rozhodnutí nastalé podle § 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících (marným uplynutím lhůty k podání námitek, nebyly-li podány; byly-li námitky podány, potom doručením rozhodnutí předsedy senátu o těchto námitkách). Je-li tedy rozhodnutí, kterým je účastník řízení vyzván k zaplacení soudního poplatku a stanovena mu lhůta k jeho zaplacení, vydáno vyšším soudním úředníkem, běží lhůta k zaplacení soudního poplatku až ode dne právní moci tohoto rozhodnutí, nikoliv ode dne jeho doručení.“

15. Usnesení, jímž je účastník vyzván k zaplacení soudního poplatku za podané dovolání, je usnesením, kterým se upravuje vedení řízení, a odvolání není proti němu přípustné [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Vydal-li je vyšší soudní úředník nebo asistent soudce, může proti němu podat účastník námitky; podání námitek má odkladný (suspenzivní) účinek pouze na právní moc usnesení, nikoliv na jeho vykonatelnost, neboť pro usnesení obecně platí, že lhůta k plnění počíná běžet od jeho doručení. Zvláštní úpravu, která by počátek lhůty vázala na právní moc usnesení, přitom neobsahuje ani výše uvedené ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, ani jiné ustanovení zákona. O tom, že počátek běhu lhůty se váže na právní moc usnesení, nerozhodl v posuzovaném případě ani soud; text usnesení (výzvy) Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, je potud jednoznačný, neboť „soud vyzývá žalobce, aby do 15 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za dovolání“. Oporu v rozhodnutí soudu (v obsahu předmětné výzvy) nemá ani argument dovolatele, že byl vyzván buď k úhradě soudního poplatku, nebo k podání námitek. Pouhé podání námitek tak v posuzovaném případě nemělo vliv na běh lhůty k zaplacení soudního poplatku za dovolání (resp. k podání žádosti o přiznání osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení). Bylo-li usnesení vydané asistentem soudce na základě podaných námitek potvrzeno, pak se na povinnosti účastníka řízení, k jejímuž splnění byl vyzván tímto usnesením, nic nezměnilo. Žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení měl tak žalobce podat nejpozději ve lhůtě do 2. 4. 2020.

16. Velký senát se proto neztotožňuje se závěrem vyjádřeným v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#), neboť počátek běhu lhůty k zaplacení soudního poplatku není vázán na právní moc usnesení, jímž je poplatník vyzván k zaplacení poplatku ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Není proto z tohoto pohledu významné, že usnesení (výzvy) vydal vyšší soudní úředník nebo asistent soudce, proti jehož rozhodnutí je účastník oprávněn podat námitky.

17. Velký senát Nejvyššího soudu tudíž uzavírá, že vyzval-li soud prvního stupně dovolatele ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích (ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o soudních poplatcích) k úhradě soudního poplatku za dovolání ve lhůtě 15 dnů počítané od doručení usnesení (výzvy), nemá na běh této lhůty žádný vliv skutečnost, že usnesení nabylo právní moci (ve spojení s rozhodnutím o námitkách dle § 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících) až po uplynutí této lhůty.

18. Je-li dovolání přípustné, jako je tomu v posuzovaném případě, dovolací soud přihlédne k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i kdyby nebyly v dovolání uplatněny. Z obsahu dovolání lze usuzovat, že žalobce uplatňuje vadu řízení spočívající v tom, že odvolací soud nevyhodnotil podání žalobce ze dne 23. 3. 2020 nazvané „Námitky žalobce proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287“ podle jeho obsahu jako žádost o osvobození od soudního poplatku. Tato námitka však není důvodná, neboť podání žalobce ze dne 23. 3. 2020 výslovný (srov. § 41a odst. 1 o. s. ř.) návrh žalobce na přiznání osvobození od soudních poplatků neobsahuje; žalobce naopak námitky proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, založil na (nesprávném) názoru, že jednou přiznané osvobození od soudních poplatků se vztahuje i na soudní poplatek za dovolání.

19. Za další žalobcem namítanou vadu řízení lze považovat jeho poukaz na to, že dosud nebylo rozhodnuto o jeho návrhu na zrušení usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293 (ve skutečnosti žalobce podáním ze dne 22. 4. 2020 uplatnil návrh na zrušení usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, kterým byl vyzván k zaplacení soudního poplatku za dovolání, a to „postupem dle § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích“). Ani v tomto případě nejde o vadu řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Postupem podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích soud zrušuje nebo mění pouze nesprávné rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek, vydané například v případech uvedených v § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích spolu s rozhodnutím, jímž se řízení končí (§ 9 odst. 6 zákona o soudních poplatcích), nikoliv nesprávnou výzvu k zaplacení soudního poplatku vydanou podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, byť byla učiněna rozhodnutím ve formě usnesení. Nesprávnou výzvu k zaplacení soudního poplatku, kterou nedochází ke vzniku poplatkové povinnosti, nýbrž toliko k její individualizaci, není třeba rušit nebo měnit, a to ani k případnému návrhu poplatníka (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. [30 Cdo 870/2019](#)). Odvolací soud byl v projednávané věci oprávněn sám si posoudit správnost výzvy k zaplacení soudního poplatku za dovolání obsažené v usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, aniž by musel vyčkat rozhodnutí soudu prvního stupně o návrhu žalobce na zrušení tohoto (podle názoru žalobce nesprávného) usnesení.

20. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postíženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.